

REÎNCADRAREA TEXTEMELOR ÎN DISCURSUL INFORMATIV. O ABORDARE DIN PERSPECTIVA LINGVISTICII INTEGRALE

The Reframing Of Textemes In The Informative Discourse: An Integral Linguistics Approach

Simina-Maria TERIAN¹

Abstract

Our study investigates the creativity of textemes in the informative discourse. The methodological guide chosen for our approach is Eugeniu Coșeriu's Integral Linguistics, while the material of analysis is given by the use of quotations from I.L. Caragiale's work in the Romanian public discourse of the last decade. With respect to the devices of meaning generation, we have limited the area of our research to the operation of texteme reframing, within which we delineated three subtypes: the weak reframing, the strong reframing and the absolute reframing, to which we added a fourth subtype (the topicalization), which signals a border-case. The conclusion of our study is that, in the current Romanian public discourse, textemes not only represent an important source of textual creativity, but they also tend to act as cognitive patterns which apply to an increasing number of prototypical situations of social life.

Keywords: textemes, reframing, informative discourse, Integral Linguistics, textual creativity, cognitive patterns.

1. Preliminarii

1.0. Lucrarea de față reprezintă continuarea unei cercetări anterioare, în care am urmărit să analizăm reconfigurarea textemelor în discursul informativ². Din acest punct de vedere, termenii „reîncadrare” și „reconfigurare” reprezintă două noțiuni complementare pe care le-am dezvoltat în spiritul integralismului lingvistic al lui Eugeniu Coșeriu, cu scopul de a oferi un cadru conceptual pentru analiza manifestărilor „intertextualității”³ în discursul cotidian. În acest sens, vom începe prin a defini pe scurt câteva dintre conceptele lingvisticii integrale pe care le vom utiliza de-a lungul analizei de față.

1.1. În viziunea lui Eugenio Coșeriu, **textemele** reprezintă o subdiviziune a „discursului repetat” – termen care, în opoziție cu „tehnica (liberă) a discursului”, desemnează „tot ceea ce este fixat în mod tradițional ca «expresie», «frază» sau «locuțiune» și ale cărui elemente constitutive nu sunt substituibile sau recombinate după regulile actuale ale limbii”⁴. Ca unități ale „discursului repetat”, textemele se deosebesc atât de „perifrazele lexicale” (echivalente ale cuvintelor), cât și de „sintagmele stereotipe” (echivalente ale sintagmelor), prin faptul că ele „sunt, de fapt, «texte» și fragmente de texte, care constituie, în fond, documente literare: o formă de literatură (în sensul larg al termenului, cuprinzând deopotrivă ideologie, morală, etc.) înglobată în și transmisă prin tradiția lingvistică”⁵.

¹ Asistent univ. dr., Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu.

² Terian, 2011.

³ Pentru o analiză recentă din unghi lingvistic a „intertextualității”, v. Gasparov, 2010. Totuși, în lucrarea de față nu vom folosi acest termen uzual, căruia îi vom prefera noțiunea de „discurs repetat”, care se încadrează mai bine în cadrul conceptual al lingvisticii coșeriene.

⁴ Coșeriu, 1966, p. 235.

⁵ *Idem*, p. 237.

1.2. În ceea ce privește **discursul „informativ”**, acesta reprezintă, în accepțiunea integralismului lingvistic, un (sub)tip particular de text, definit în opoziție cu textul „poetic” (literar), de care se diferențiază prin faptul că: vorbește despre lume (și nu creează o lume); are în centrul său un subiect „empiric” (și nu un „subiect universal”); se manifestă, sub raport comunicativ, într-o „situație istorică determinată” (și nu e „asituațional”); iar destinatarul său este „un anumit public” (și nu „întreaga umanitate” din „toate timpurile”, ca în cazul discursului „poetic”⁶.

1.3. **Reîncadrarea** constituie operația lingvistică prin care un textem este importat într-un text „nou” fără ca acest proces să-i altereze configurația sa semantică⁷; în schimb, **reconfigurarea** denumește operația în urma căreia un textem transferat dintr-un text în altul suportă o serie de transformări în planul configurației sale semantice.

2. Moduri de reîncadrare a textemelor caragialiene în discursul publicistic actual

2.1. În articolul de față, ne vom referi doar la prima dintre cele două operații amintite: reîncadrarea, pe care o vom ilustra (așa cum am procedat și în Terian, 2011), prin evocarea textemelor caragialiene în discursul publicistic actual (care va include atât presa scrisă, cât și postările din mediul online). În funcție de gradul de interferență dintre un textem și co-referenții săi, vom distinge trei tipuri de reîncadrare a acestor unități: reîncadrarea „slabă”, reîncadrarea „forte” și reîncadrarea absolută. La acestea e necesar să adăugăm, însă, o situație specială, și anume topicalizarea.

2.2. **Topicalizarea** desemnează procesul prin care un anumit sens, pe care un anumit autor l-a asociat unei forme deja existente în limbă sau unei forme noi, create de el însuși, se impune în uzul public fără a fi (încă) recunoscut ca atare de către dicționarele de specialitate (ca indicatoare ale competenței idiomatice⁸). Neîncluderea în dicționare constituie o condiție *sine qua non* a topicalizării; altfel, sensul respectiv ar înceta să mai indice un „fapt de vorbire” și ar deveni „fapt de limbă”. Cealaltă condiție o reprezintă însăși noutatea sensului, care diferențiază topicalizarea de o simplă greșeală de exprimare. Astfel, *ferăstrău* sau *piure* nu pot fi considerate fenomene topice, deoarece ele nu aduc nimic nou în raport cu semnificațiile unor lexeme recunoscute deja ca „fapte de limbă”⁹: *ferăstrău* și *piure*; în schimb, forme precum *renumerare* marchează o „specializare” a sensului, deoarece, datorită operei caragialiene și figurii lui Pristanda, termenul amintit s-a îndepărtat deja de sensul de bază al paronimului său (= „salariu”, „retribuție”), ajungând să desemneze un „venit de proveniență ilicită”. Din punctul de vedere al lingvisticii „discursului repetat”, topicalizarea constituie un fenomen de frontieră. Pe de o parte, topicalizările nu reprezintă colocații, adică „îmbinări de cuvinte”, de vreme ce ele se exprimă printr-un singur cuvânt, a cărui accepțiune nu este încă recunoscută ca atare în dicționarele „idiomatice”. Pe de altă parte, topicalizările sunt cuvinte care, în pofida reticenței lingviștilor față

⁶ Coșeriu, 1990, p. 193-198.

⁷ Termenul „reîncadrare” derivă din conceptul coșerian de „cadru” (al vorbirii). Tipologia „cadrelor” vorbirii – situația; regiunea; contextul (idiomatic; verbal; extraverbal, cu subdiviziunile: fizic, empiric, natural, practic/ocasional, istoric, cultural); universul de discurs – a fost dezvoltată în Coșeriu, 1955, p. 315-325.

⁸ Pentru conceptul de „competență idiomatică”, v. Coșeriu, 1992.

⁹ Cel mult, asemenea forme pot fi considerate „creații de sens” în textele literare, unde pot evoca o anumită trăsătură a personajelor (de exemplu, lipsa de cultură).

de validarea lor, beneficiază de o imensă popularitate în vorbirea individuală: ele reprezintă (cel puțin deocamdată) unități de „discurs repetat” ale căror sensuri nu au devenit încă o parte a repertoriului „comun” al limbii, ci funcționează asemenea textemelor diasemice¹⁰. Tocmai din acest motiv am ales să le abordăm în cadrul secvenței de față.

2.2.1. Printre cele mai cunoscute texteme caragialiene pe care discursul jurnalistic le topicalizează în momentul actual se numără *a traduce*, *bibic*, *rezon* și *renumeratie*. Dintre acestea, primele trei sunt deja înregistrate în dicționarele limbii române, însă cu alte accepțiuni. Astfel, dintre semnificațiile pe care DEX '98 le oferă pentru *a traduce* („1. A reda, a transpune un text, o frază, un cuvânt dintr-o limbă în alta; a tălmăci. [...] 2. Fig. A reprezenta, a exprima (cu ajutorul artei). 3. Fig. A înfăptui, a pune în practică. [...] 4. (Tehn.) A transforma o mărime de o anumită natură într-o mărime de altă natură. 5. (În expr.) *A traduce* (pe cineva) *în fața justiției* = a aduce (pe cineva) înaintea unei instanțe judecătorești.”), cel mai apropiat de accepțiunea caragialiană rămâne acela de „a aduce (pe cineva) înaintea unei instanțe judecătorești”. Însă chiar și acesta rămâne foarte departe de sensul caragialian din *D'ale carnavalului*..., care comportă accepțiunea de „a înșela (în dragoste)” sau, prin extensie, de „a înșela (generic)” sau „a păcăli”. Sensul restrâns apare în exemple precum: „Solistul trupei D' La Vegas, Daniel Robu, are niscaiva probleme personale, în sensul că iubita lui de peste Ocean, americanca Sasha, crede că acesta o «*traduce*» cu a sa parteneră de scenă, Silvia Launeanu” (http://www.vedeta.ro/Marul_discordiei_Silvia_Robu_la_cutite_cu_iubita_lui-barfa1424.html); sau: „*Amalia Năstase l-a tradus pe Nasty cu un asociat de afaceri?*” (<http://www.onlinesport.ro/stiri/tenis/59475/amalia-nastase-l-a-tradus-pe-nasty-cu-un-asociat-de-afaceri.htm>)¹¹. Sensul extins se constată mai ales în discursul politic și economic: „Asta e! Am devizul și factura! o să sun mâine la DACIA să întreb cât e drăcia aia, dar și dacă m-au tradus ăia mă duc și mătur cu ei pe jos.” (userul „cristidincluj”, <http://www.dacia.club.ro/intrebari-ntp-t154262.html>); sau: „Când o fost promoția cu paharele și eu am rămas cu o grămadă de dopuri, că tot *m-au tradus* ăia de la magazinul care acorda premii că o să primească ba marți, ba vineri, ba marțea următoare... până când mi-au spus că s-a terminat oferta.” (userul „iulian.dronca” <http://forum.softpedia.com/lofiversion/index.php/t138850.html>) În plus, autonomia „textemului” *a traduce* în raport cu omonimul său lexemic se observă în comportamentul sintactic distinct al celor două unități: chiar dacă ambele verbe rămân tranzitive, sensul de dicționar al termenului indică o predilecție pentru construcțiile de tip relațional-instrumental (*a traduce în/prin/cu* – cu sensul de „prin”), pe când sensul „textemului” caragialian marchează o anume afinitate pentru construcțiile de tip sociativ (*a traduce [împreună] cu*).

2.2.2. Dacă în cazul lui *a traduce* semnificațiile termenului au încă o stabilitate neamenințată de expansiunea „textemului” omonim, în cazul termenului *bibic* sensul caragialian tinde să covârșească cele două semnificații ale cuvântului. În DEX 1998, lexemul beneficiază de două intrări: „**BIBÍC**¹, *bibici*, s.m. (Ornit.) Nagâț. – Din magh. *bibic*.”; respectiv „**BIBÍC**² -Ă, *bibici*, -ce, s.m. și f. (Fam.) Termen de dezmiardare adresat unei persoane iubite; bibiloi. – Cf.

¹⁰ Pentru clasificarea textemelor (în diasemice, diasketice și diatropice), v. Terian-Dan, 2010.

¹¹ Chiar dacă majoritatea exemplelor pe care le-am selectat din mediul „virtual” evită scrierea cu diacritice, am adaptat exemplele culese de pe Internet la normele curente ale limbii române. Am indicat, în schimb, paginile web la care pot fi găsite citatele respective pentru a se putea verifica autenticitatea exemplilor.

bibi.” Dintre acestea, ultima accepțiune e folosită mai des, ca urmare a dublei asonanțe *bebe(c)/bibi(c)* și *iubit/ bibic* (dim.); însă, în discursul presei românești actuale, ea e concurată frecvent de o accepțiune peiorativă, de proveniență caragialiană. *Bibicul* este, precum se știe, porecla lui Crăcănel, pe care Mița îl „traduce”, în *D’ale carnavalului...*, cu feluriți „berbanți”. Din situația încornoratului, discursul public actual pare să fi reținut două sensuri principale. Primul este acela de „amant” sau „fante”: „Io zic că plângi de draci și de vanitate rănită, că dacă l-ai fi iubit, l-ai fi luat când te-a cerut și iote că viața ți-a dat dreptate. Acu’ lasă mangafaua la Coana Zoițița și tu caută-ți *un bibic* cu mai multă imaginație” (userul „Conchita”, 27.03.2010, pe http://forum.desprecopii.com/forum/topic.asp?TOPIC_ID=150409). Cealaltă accepțiune uzuală este aceea de „păcălit”, „înșelat” sau, prin extensie, de „persoană credulă, ușor manipulabilă”. Iar, în această privință, *bibicul* pare deja înseriat în categoria prototipurilor lui Caragiale: „Ce păcat că în RO nu mai are cine să voteze!!! cei care mai sunt în țară... 1- cei fără minte: *BIBICI*, «*COSTICI*», «*MITICI*»... care vorbesc aceeași limbă cu președintele... ha, ha, ha... 2- bunici și mămăici: care sunt cumpărați cu 1 sticla de ulei și 1 kg de făină 3- studenții: păiăștia nici carte nu știu” (userul „fratele lu’ Moromete”, 26.11.2008, pe <http://www.libertatea.ro/stire/base-nu-i-mai-fierbe-pe-alesi-223038.html>)

2.2.3. Un alt „textem” popular din opera lui I. L. Caragiale este *reżon*^[1] (transcrierea fonetică a franțuzescului *raison*), pe care DEX îl înregistrează, ca lexem, cu următoarele sensuri: **„REZÓN**, *reżoane*, s.n. (Înv.) **1.** Îndreptărire, justificare, cauză, motiv, temei. **2.** Rațiune, judecată dreaptă. ◇ Expr. *A pune* (pe cineva) *la reżon* = a învăța minte (pe cineva), a pune la respect; a constrânge să judece mai bine, să se poarte cum trebuie. ◆ (Cu valoare de interjecție) Ai dreptate! just! da! desigur! – Din fr. **raison**.” Utilizarea termenului de către Pristanda a făcut însă ca, atunci când cuvântul e folosit cu valoare interjecțională, el să dobândească un sens ironic și antifrastic („ce prostie!”, „ce aberație!”, „vezi să nu!...” etc.). Mai degrabă acest sens îl are, probabil, în vedere eseistul Andrei Cornea, care și-a intitulat *Reżon* rubrica pe care o semnează săptămânal în „Revista 22”. Tot în această categorie trebuie încadrate numeroase alte construcții din discursul jurnalistic: „Și îmi zic, amintindu-mi vorba hâtră a lui Creangă, că n-ar fi rău să fie bine. Chiar e loc de un pic de bine după atâtea greșeli de guvernare, după haos și potopul de vorbe goale cu care am fost ambetați de promisiunile neonorate. *Reżon!*” (Carmen Mihalache, *N-ar fi rău să fie bine*, „Deșteptarea”, 13.01.2010, <http://www.desteptarea.ro/n-ar-fi-rau-sa-fie-bine.html>). Sau: „*Reżon*, monșer! Dacă am fi toți așa profunzi în gândire, bașca vrednici creștini, animați de iubire față de aproape... Adevăr vă zic vouă, România este Grădina Maicii Domnului, și mulți zac în ea.” (userul „Bibicu, nene Iancule”, <http://www.capital.ro/articol/printul-charles-transilvania-este-o-comoara-din-punct-de-vedere-agricol-119835.html>)

2.2.4.1. Dacă *a traduce*, *bibic* și *reżon* sunt niște lexeme recunoscute și înregistrate ca atare în dicționarele limbii române, *renumeratie* e, în schimb, un „caragialism” pur. De fapt, *renumeratie* (pe care Pristanda îl folosește, în *O scrisoare pierdută*, în contexte precum „familie mare, renumeratie mică, după buget...”) rămâne un exemplu tipic de „etimologie populară”, rezultată din contaminarea expresiei substantivului *remunerație* cu semnificatul – și, prin acesta, și cu forma – lexemului *număr*. În discursul public românesc actual, „textemul” caragialian beneficiază de o

largă întrebuintare, căreia i s-ar putea găsi două explicații. În primul rând, *renunțarea* reprezintă un caz în care autoritatea textului dramatic s-a impus uneori cu o forță mai mare decât a diverselor dicționare ale limbii române, astfel încât forma greșită a ajuns să prevaleze asupra formei corecte. Acest fenomen se înregistrează chiar și în anumite acte oficiale, aparținând – cel puțin ca intenție – stilului juridico-administrativ. De pildă, un proces-verbal emis de societatea comercială TRANSCOM S.A. (*Hotărârea nr. 1 a Adunării Generale a Acționarilor S.C. TRANSCOM S.A. din data de 27 februarie 2007*) conține următoarea prevedere: „Adunarea Generală a Acționarilor întrunită legal la data de 27 februarie 2006, la prima convocare, cu participarea acționarilor în procent de 73.90%, în baza legii 31/1990, modificată și completată cu Legea 441/2006, a Statutului societății și a procesului-verbal de ședință hotărăște următoarele: [...] 5. [...] Aprobă *renunțarea* lunară și *renunțarea* suplimentară a administratorului unic în sensul menționării la nivelul stabilit prin hotărârile A.G.A anterioare.” (<http://www.transcom.ro/site/Consiliu.html>)

2.2.4.2. În al doilea rând, forma *renunțarea* e utilizată mai ales în contexte ironice, cu sensul de „venit ilicit (sau, cel puțin, nemeritat), obținut de obicei de la bugetul de stat”. E cazul comentariului pe care îl postează userul „curiosul” la un articol menit să-și informeze cititorii *Ce salarii sunt în Prefectura Constanța*. „Norma de hrană? Tipul acesta de «*renunțarea*» se acordă separat, adică nu apare în statul de plată salarii, este stat separat[?]. Sau, pe lângă norma de hrană, ce alte drepturi de acest gen mai primesc?” (<http://www.ziuaconstanta.ro/stiri-calde/stiri-calde/ce-salarii-sunt-in-prefectura-constanta-99133.html>). Trebuie precizat, însă, că de multe ori utilizarea termenului *renunțarea* este ambiguă (sau, cel puțin, tinde să le pară astfel anumitor vorbitori). De exemplu, o știre politico-economică apărută în *Ziarul de Iași* la data de 15.02.2010 („În prezent, Ionuț Costea, șeful Eximbank, are o *renunțarea* de peste 20.000 de euro. Premierul Boc a cerut Eximbank să reducă salariul conducerii de la circa 20.000 euro în prezent la 1.000 de euro, corespunzător indemnizației unui secretar de stat, după modelul Fondului Proprietatea, avertizând că altfel vor fi identificate și alte soluții pentru a efectua diminuarea.”) a generat pe site-ul cotidianului o controversă între userii „Alex” și „caragiale” cu privire la caracterul (ne)intenționat al utilizării lexemului/ „textemului” respectiv de către autorul articolului (<http://www.ziaruldeiasi.ro/economic/boc-vrea-sa-ii-reduca-salariul-cumnatului-lui-geoana-de-20-de-ori~ni656q>). Dar, în afara acestor topicalizări, trebuie precizat că termenul *renunțarea* continuă să apară în discursul public actual și ca parte integrantă a textemului *famelie mare, renunțarea mică, după buget* (cf. Marius Daea, *Familii numeroase, renunțarea după bugetul afacerii, „Ghimpele de Iași”*, pe <http://iasi.ghimpele.ro/index.php?cat=afisare&ziarul=45&cid=10324>). La acest tip de utilizări ne vom referi în continuare.

2.3. Astfel, **reîncadrarea „slabă”** este cea mai răspândită operație de „reluare” a textemelor diasemice. Ea constă în corelarea unui textem cu un alt segment de discurs (care devine astfel co-referențial textemului), fără ca prin aceasta să se modifice în vreun fel configurația semantico-sintactică a textemului însuși. Totuși, raportul de co-referențialitate poate fi marcat prin diverse procedee sintactice. Iar, în funcție de maniera de indicare a relației, putem delimita trei subdiviziuni ale reîncadrării „slabe”, pe care le vom ilustra prin utilizarea textemului *Ce căuta neamțul în Bulgaria?* (Pampon, în *D’ale carnavalului...*):

2.3.1. Reîncadrarea „slabă” marcată **neutru** (sau **nemarcată** „expresiv”), adică simpla juxtapunere a textemului și a co-referentului său, fără vreun indiciu textual care să semnaleze punerea lor în relație: „Mai mortală e aia de pe HotNews, Blăjan etc., că are un nume lung, care pe la 12.50 ieri dădea că deja Barroso a anunțat portofoliile, când el de fapt urma să înceapă să vorbească peste jumate de oră. Și culmea, domnița asta Blăjan dădea asta ca [pe] o corespondență din... Stockholm. *Ce căuta neamțul în Bulgaria?*” (userul „[johnnybravo](http://www.mediafax.ro/politic/barroso-indignat-de-intrebarea-unui-jurnalist-roman-pe-tema-nominalizarii-lui-ciolos-la-agricultura-5137616)”, 28.11.2009, <http://www.mediafax.ro/politic/barroso-indignat-de-intrebarea-unui-jurnalist-roman-pe-tema-nominalizarii-lui-ciolos-la-agricultura-5137616>)

2.3.2. Reîncadrarea „slabă” marcată **implicit**, cu ajutorul unor indicii textuale care, deși nu semnalează nemijlocit *natura* relației dintre textem și coreferentul său, denotă, cel puțin, *existența* unei asemenea relații. Printre mijloacele de reliefare a co-referențialității respective menționăm:

(a) intonația similară a celor două segmente: „*Ce căuta neamțul în Bulgaria?* Ce căutau niște ziariști români inocenți într-un teatru de război atât de periculos?” (Petru Romoșan, *Hayssam la GDS*, „Cotidianul”, 02.11.2009, http://old.cotidianul.ro/hayssam_la_gds-102312.html)

(b) coordonarea textemului cu co-referentul său într-un enunț parțial eliptic: „Vă întrebați, poate, *ce căuta neamțul în Bulgaria* și Huizinga la noi în supliment. Vă spun imediat: nu fac filozofie la 10 dimineața, citez un motto.” (Daniel Vasile, „Academia Cațavencu”, 18.12.2009, http://beta.catavencu.ro/loteria_romana_de_la_huizinga_la_eugen_simion_de_la_dostoievski_la_ogica-11782.html). Sau: „Și-acum să răspundem, în premieră, la clasică întrebare «*Ce căuta neamțul în Bulgaria* și Jojo la Emporiki Bank?».” („Academia Cațavencu”, 14.10.2009, http://www.catavencu.ro/n_fine_jojo_are_cu_ce_dar_sa_ne_lamurim_de_ce-10546.html).

(c) citarea explicită (marcată cu ghilimele) și aluzia metatextuală: „Dar a survenit o lovitură de teatru neprevăzută și surprinzătoare: la 20 august 1950, același Georges Robert Dougoujard a părăsit Bucureștii, fiind promovat atașat comercial al Legației engleze de la Ankara. Pas de mai înțelege ceva! [...] Și șeful din epocă al Securității, faimosul general Gheorghe Pintilie, fost Pantelei Bodnarenko, alias Pantiușa acum, s-ar fi putut întreba, asemeni unui personaj al lui Caragiale: «*Ce căuta neamțul în Bulgaria?*»” (Mihai Pelin, *Final fără glorie – Siguranța și Securitatea versus Legația Franței*, „Jurnalul național”, 30.08.2006, <http://www.jurnalul.ro/stire-special/final-fara-glorie-siguranta-si-securitatea-versus-legatia-frantei-2-13414.html>)

2.3.3. Reîncadrarea „slabă” marcată **explicit**, cu ajutorul unui conector comparativ, de ordin frastic sau transfrastic: „Așa cum Caragiale se întreba *ce caută neamțul în Bulgaria*, ne întrebăm și noi ce caută românul în Afganistan. Ce să caute și el decât un salariu mai bun?” (Florentin Florescu, *Un tânăr din Frumusica se bate cu talibanii din Afganistan*, „Lumina”, 28.06.2007, <http://www.ziarullumina.ro/articole;1285;0;714;0;Un-tanar-din-Frumusica-se-bate-cu-talibanii-din-Afganistan.html>). Sau: „Când am aflat de un fast-food indian, m-am întrebat și eu, ca personajul lui Caragiale: *ce caută neamțul în Bulgaria* și urmașul lui Tagore cu obiceiuri de yankeu

prin București?”¹² (Iorgu Drăghicescu, *Meniul zilei: Berbecuț Malabar*, „TimeOut București”, 11.01.2008, <http://www.timeoutbucuresti.ro/restaurante/6348/2329998/meniul-zilei-berbecut-malabar.html>)

2.4. Reîncadrarea „forte” desemnează operația de actualizare în cadrul căreia textemul interferează cu segmentul de discurs co-referent. Am numit-o „forte” pentru că, în acest caz, legătura dintre cele două unități (textemul și co-referentul) e marcată clar, prin „fuziunea” sintactică a planurilor enunțului. Pentru ca o reîncadrare „forte” să rămână „reîncadrare” și să nu producă o reconfigurare fundamentală a textemului însuși, condiția este ca operația să nu afecteze nucleul unității textemice, care se compune, de obicei, din verbe, nume predicative și determinanți obiectuali (obiect direct, obiect indirect etc.). În schimb, elementele substituibile în cazul unei reîncadrări „forte” sunt, de regulă, subiectul (agentul) textemului și felurile determinări circumstanțiale ale verbului. În funcție de natura componentei substituite, reîncadrarea „forte” se poate împărți în actanțială și circumstanțială.

2.4.1. Reîncadrarea „forte” actanțială se caracterizează prin substituirea subiectului enunțului, care e împrumutat astfel din co-referentul textemului. Printre textemele caragialiene, un exemplu concludent în această privință l-ar putea constitui afirmația lui Cațavencu potrivit căreia *industria română e admirabilă, e sublimă, putem țice, dar lipsește cu desăvârșire*. În discursul public actual, calificarea pe care onerosul personaj caragialesc i-o atribuie acestui sector economic e folosită adesea pentru a descrie alte aspecte sociale, economice, culturale și administrative ale realității românești. Câteva exemple: „În Oradea, dezvoltarea este sublimă, dar lipsește cu desăvârșire” (userul „cetatean 01”, 07.04.2008, <http://www.bihon.ro/stiri/oradea-bihor/articol/oradea-vazuta-de-la-bucuresti/cn/news-200804-06-01283972>); „Medicul Cristian Sever Oana: Campania de informare privind vaccinul anti-cancer e sublimă, dar lipsește cu desăvârșire.” (declarație pe site-ul HotNews, 28.11.2008, <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-5176027-audio-video-medicul-cristian-sever-oana-camp-ania-informare-privind-vaccinul-anti-cancer-sublima-dar-lipseste-desavarsire.htm>); „Nu știu dacă există o dreaptă maghiară adevărată, dar înclin să cred că e ca și cea românească: sublimă, dar lipsește cu desăvârșire. Astea sunt vremurile tv-ului și ale calculatorului, e plin de drepte diversioniste.” (userul „ilie”, 02.12.2009, <http://www.ziuadecj.ro/action/arti cle?ID=34964>).

2.4.2. Reîncadrarea „forte” circumstanțială se caracterizează prin substituirea componentelor circumstanțiale din cadrul textemului cu acelea importate din co-referentul său. Dintre textemele caragialiene, favorizat pare să fie din acest punct de vedere *După lupte seculare care au durat treizeci de ani...* (Cațavencu, *O scrisoare pierdută*), care face în mediul „virtual” contemporan obiectul unor reîncadrări precum următoarele: „*După lupte seculare, care au durat aproximativ 200 de minute*, am ajuns la măreața cabană Piatra Arsă, am crezut că nu mai ajungem o dată...” (Delia Mirea, 07.02.2010, <http://www.>

¹² Încadrarea acestui exemplu în categoria determinării „slabe” marcate **explicit** pare discutabilă din cel puțin două motive, care tind să apropie enunțul de sfera determinării „slabe” marcate **implicit**: coordonarea textemului cu co-referentul său („*ce caută neamțul în Bulgaria și urmașul lui Tagore cu obiceiuri de yankeu prin București?*”) și aluzia metatextuală la I. L. Caragiale („*m-am întrebat și eu, ca personajul lui Caragiale*”). Cu toate acestea, hotărâtor pentru caracterul **explicit** al determinării rămâne conectorul comparativ („*așa cum...*”), care lipsește din cel de-al doilea enunț citat la **2.3.2.b.**, iar în exemplul de la **2.3.2.c.** nu se referă la asemănarea de situație, ci doar la nedumerirea emițătorului.

scoaladeghizi.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=170&Itemid=169); „După lupte «seculare» care au durat nici mai mult nici mai puțin de o lună de zile, mai exact de la semnarea protocolului UDMR-PDL la nivel național, vineri, 26 februarie, liderii județeni ai celor două partide și-au dat mâna și au pus pe hârtie protocolul de colaborare la nivelul județului Bistrița-Năsăud.” (Carmen Bulz, 27.02.2010, „Răsunetul”, <http://www.rasunetul.ro/dupa-lupte-seculare-pdl-si-udmr-b-n-au-semnat-protocolul-de-colaborare>); „Trupa Potențial, «după lupte seculare ce au durat vreo 2 săptămâni», în sfârșit, a găsit o sală de repetiție.” (<http://trupapotential.wordpress.com/2010/05/04/dupa-lupte-seculare-ce-au-durat/>).

2.5. Reîncadrarea absolută vizează acele re-actualizări în cadrul cărora textemul și co-referentul său se exprimă prin același segment discursiv. Vorbind în termeni coșerieni, am putea spune că, într-o reîncadrare absolută, o secvență textuală *desemnează* o altă realitate lingvistică decât aceea pe care o *semnifică* de fapt. Un bun exemplu în această privință l-ar putea constitui replica lui Pampon din *D'ale carnavalului...* (*Ce căuta neamțul în Bulgaria?*), care a intrat în vorbirea curentă cu sensul de „nepotrivire (în gândire sau în comportament), eveniment inoportun sau chiar absurd, lipsit de justificare”. Utilizarea replicii amintite în discursul mediatic actual arată că reîncadrarea absolută se poate manifesta în două feluri.

2.5.1. Ca reîncadrare absolută **parțială**, în cadrul căreia, dintre cei doi termeni ai unui textem (A și B), unul este reîncadrat în mod „absolut” (literal), pe când celălalt alcătuiește obiectul unei reîncadrări „forte”, adică al unei substituții. Astfel, în re-actualizarea textemului caragialian menționat, întâlnim mai frecvent mostre de reîncadrare „forte” circumstanțială, în care se schimbă doar termenul B, pe când subiectul enunțului rămâne *neamțul*. „Ne-am întrebat *ce căuta neamțul în Mexic* și ne-a răspuns chiar el.” (Toma Roman Jr., în „Jurnalul Național” 22.09.2006, <http://www.jurnalul.ro/stire-jurnalul/antipudibonderia-11712.html>); „*Ce căuta neamțul în mașina Google pe Calea Victoriei?*” (Daniel Goace, „Academia Cațavencu”, 03.11.2008, <http://www.catavencu.ro/ce-cauta-neamtul-in-masina-google-pe-calea-victoriei-4013.html>); sau: *Ce căuta neamțul în Polonia*, articol de Liviu Antonesei pe <http://www.bucatarescu.ro/?p=1411>, 18.05.2010. Există, însă, și situații când se modifică nu circumstanțele, ci subiectul acțiunii: Horia Ghibuțiu, *Ce caută românul la bulgari*, „Evenimentul zilei”, 04.01.2010 (<http://www.evz.ro/detalii/stiri/horia-ghibutiu-ce-cauta-romana-nul-la-bulgari-881353.html>), Daniel Cain, *Ce căuta francezului în Bulgaria? Mărirea și decăderea unui rege (I-III)*, „Ziarul de duminică”, 30 martie-14 aprilie 2010 (<http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/serial-istoric-ce-cauta-frantuzu-in-bulgaria-i-5789351/>).

2.5.2. Ca reîncadrare absolută **integrală**, în cadrul căreia coincidența expresiilor ce vehiculează cele două sensuri este deplină. În discursul public (și în orice alt tip de discurs), reîncadrarea integrală este mai rar folosită decât cea parțială tocmai pentru că ea presupune un cadru de referință mult mai restrâns, adică o suprapunere perfectă a situațiilor. Cu toate acestea, există evenimente care favorizează recursul la această operație discursivă: „Cel mai consistent ciclu este cel consacrat Nisipurilor de Aur ale vecinilor de la Sud, dintr-o zonă ce fost-a și-a noastră o vreme. Acolo, văzând hotelurile construite de nemți, Daniel Pișcu înțelege în fine *ce căuta neamțul în Bulgaria*.” (Horia Gârbea, 23.03.2010, <http://horiagarbea.blogspot.com/2010/03/carti-noi-daniel-piscu-putina.html>).

3. Concluzii

În urma analizei precedente, putem formula următoarele concluzii:

3.1. Operația de reîncadrare a textemelor reprezintă, în discursul public românesc actual, o importantă sursă de creativitate textuală, prin intermediul căreia se generează nu doar numeroase efecte pragmatice (precum ironia), ci și sensuri și chiar forme lingvistice noi;

3.2. O consecință a reîncadrării frecvente este că, datorită prestigiului dramaturgului, unele texteme caragialiene tind să substituie semnificațiile unor lexeme sau, cel puțin, să producă ambiguitate în contextele în care ele apar;

3.3. Frecvența „repetării” lor face ca, în discursul informativ actual, textemele caragialiene să-și depășească statutul pur literar („livresc”) și să funcționeze ca adevărate tipare cognitive care se aplică unui număr din ce în ce mai mare de situații prototipice ale vieții sociale românești.

Bibliografie:

- COȘERIU, Eugeniu (1955): *Determinare și cadru. Două probleme ale unei lingvistici a vorbirii*. In: *Teoria limbajului și lingvistica generală*. Cinci studii, ediție în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, București, 2004, p. 287-329.
- COȘERIU, Eugeniu (1966): „Vers l'étude des structures lexicales”. In: *L'homme et son langage*, textes réunis par H. Dupuy-Engelhardt, J.-P. Durafour et F. Rastier. Louvain-Paris-Sterling: Peeters, 2001, p. 215-252.
- COȘERIU, Eugeniu (1990): „Información y literatura”. In: *Comunicación y sociedad*, III, 1-2, Pamplona, pp. 185-200.
- COSERIU, Eugeniu (1992): *Competencia lingüística. Elementos de la teoría del hablar*, elaborado y editado por Heinrich Weber, versión española de Francisco Melo Blanco. Madrid: Gredos.
- COSERIU, Eugeniu (2001): *Linguistica del testo. Introduzione a una ermeneutica del senso*, edizione italiana a cura di Donatella di Cesare. Roma: Carocci editore.
- GASPAROV, Boris (2010): *Speech, Memory, and Meaning: Intertextuality in Everyday Language*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- TERIAN, Simina-Maria (2011): „Reconfigurarea textemelor în discursul informativ: O abordare din perspectiva lingvisticii integrale”. In BOLDEA, Iulian, SIGMIREAN, Cornel, COSTEA, Simion (eds.): *Intercultural Perspectives on European integration between Tradition and Modernity*. The Proceedings of the European Integration – between Tradition and Modernity Congress (EITM4). Târgu Mureș: Editura Universității „Petru Maior”, p. 137-146.
- TERIAN-DAN, Simina (2010): „Preliminarii la o tipologie a textemelor românești. Abordare din perspectivă integralistă [II]”. In: *Annales Universitatis Apulensis*, Series Philologica, Vol. 11, T. 1, 2010, p. 251-262.